

AT SKRUE PÅ SINDET

For snart 20 år siden hørte jeg en chef på misbrugsområdet sige lidt opgivende:

'Nogle gange tænker jeg, at det, vi prøver på, egentlig er at få brugerne til - i stedet for stofferne - at få lyst til - og kunne li' - det, vi kan li' - rødvin, en god bøf, lys på bordet ...'

Bemærkningen dukkede op fra glemslen efter et foredrag af Lone Frank, ph.d. i neurobiologi, hvor hun fortalte om sin seneste bog - 'Lystens pioner' - som handler om dyb hjernestimulation: tynde elektroder føres ned i hjernen, hvorefter der sættes strøm til med henblik på at bringe patienten ud af en uønsket eller smertefuld tilstand.

Metoden anvendes i dag som noget nyskabende, fx i behandlingen af Parkinsons sygdom, men Frank fandt ud af, at en neurolog og psykiater, Robert Heath, allerede i 1950'erne udførte neurokirurgiske behandlinger og eksperimenter med dyb hjernestimulation primært på patienter med svær depression, OCD (tvangshandlinger) og skizofreni - men også med afhængighed af alkohol og stoffer, fedme og homoseksualitet. Nogle af forsøgene blev skæbnesvangre for Heath, fordi de vakte opsigt og blev fordømt af samtiden. Sporene skræmte, og metoden blev efterhånden glemt - for så at dukke op på ny.

Lone Franks foredrag ledte videre til tanker om, hvordan hjernestimulation følger sig ind i en lang udvikling med henblik på at ændre på menneskers smertefulde tilstande eller uønskede adfærd. Indespærring og straf er med hele vejen, mens 'det hvide snit', psykofarmaka samt psykoterapi, mindfulness og yoga er andre eksempler på, hvordan der gennem tiden er blevet gået mere eller mindre drastisk til værks for at skruer på sindet, ændre og forbedre på dem, vi er, og dermed vores personlighed og liv.

Om denne bestræbelse er virksom i forbindelse med misbrugsbehandling er et spørgsmål om perspektiv. En ny undersøgelse fra Kommunernes Landsforening

viser, at i perioden 2009-2013 havde 73% af stofbrugere tidligere været i behandling, når de mødte op i et behandlingstilbud - 6% havde været i mindst 5 behandlinger. I 5-årsperioden blev 22% af stofmisbrugsbehandlingerne afsluttet som 'færdigbehandlet'. Den positive udlægning af disse tal er, at det er udtryk for, at brugerne er trygge ved at gå i behandling igen; de har ikke opgivet. Og en pæn femtedel opnår at blive færdigbehandlede.

Men måske er det ikke alle brugere, der ser 'færdigbehandlet' som noget attraktivt på den lange bane? For nogle er behandling måske først og fremmest en tiltrængt pause?

Den norske psykiater og rusforsker Hans Olav Fekjær har i hvert fald en tankevækkende og mere negativ udlægning af tallene fra KL's undersøgelse. Han har ligefrem lavet en tabel over, hvordan stofbrugere er stillet før og efter 'helbredelse':

Som aktiv bruger er man fast beskæftiget i stofverdenen, man tjener måske gode penge, har mange udfordringer og mange venner, man har høj status og er 'én man kan stole på'. Efter vellykket behandling er man arbejdsløs og uden penge, udfordringerne, og vennerne er få, ens status er lav, og man bliver af omverdenen betragtet som kriminel, outsider og eksnarkoman.

'Rødvin, en god bøf og lys på bordet' kan godt vise sig at være en meget spinkel trøst for dem, der fravælger et aktivt liv som stofbruger, og som i stedet for forsøger at leve et liv, der ligner noget, andre kan li'. Det medfører en risiko for at føle sig som outsider og blive behandlet som outsider. Et målrettet fokus på at hjælpe stofbrugere til et bedre liv, uanset hvordan man skruer på sindet, kan ikke stå alene.; det betyder også noget, hvad det er for et liv, man skal opgive, og hvad for et liv, man kan se frem til.

Birgitte Jensen

Redaktør på STOF